

Словом, дві взаємопов'язані книги "Perspectiwa" і "Λίθος", творені свого часу польською мовою в спільному дискурсивному просторі Речі Посполитої, нарешті дочекалися щасливої нагоди й тепер можуть увійти до літературного та богословського континууму України, розкривши перед читачами все багатство барокових метафор, символів, біблійних і міфопоетичних образів, разом із апеляціями до фольклорно-етнографічного спадку.

Авторові дослідження вдалося показати динамічну полеміку, учасники якої користуються богословськими та церковними поняттями і водночас "тягнуть до перенесення полеміки в художньо-образну площину, що робить полемічний діалог Саковича та Євсевія Пиміна надзвичайно цікавим із суто літературознавчого погляду", і тому в книжці "словесний двобій" "Perspectiwy" і "Λίθου" названо "риторичним змаганням чи "війною метафор"" (с. 310). Важливо й те, що в просторі дослідження метафора (популярний у добу Бароко троп) подана як певна текстотворча модель, котра дає змогу читачам не тільки побачити за бароковими війнами метафор

густе плетиво богословських концепцій, а й упізнати елементи драматичного художнього світобачення, повноцінно властивого вже іншій ранньомодерній літературі.

Книжку "Війна барокових метафор. "Камінь" Петра Могили проти "підзорної труби" Касіяна Саковича" архієпископа Ігоря Ісиченка випустило у світ відоме харківське видавництво "Акта", яке успішно спеціалізується на виданні ніби й не вельми популярної наукової літератури. Тим часом лише за останні роки були опубліковані ґрунтовні дослідження архієпископа Ігоря "Історія Христової Церкви в Україні" (2003 р.), "Загальна церковна історія" (2014), "Монашество давнього Єгипту" (2014), "Духовні виміри барокового тексту. Літературознавчі дослідження" (2016), а також збірник на пошану архієпископа Ігоря Ісиченка з нагоди 60-річчя "Слово. Символ. Ритуал" (2016). Як і попередні книги, "Війна барокових метафор" засвідчила, що видавництво не розгубило та навіть набуло дизайнерської майстерності й естетичного смаку в підготовці видання.

Отримано 25 липня 2017 р.

Віра Сулима
м. Київ

ХІМІЯ І ЛІТЕРАТУРА

Слоньовська О. Ефект амальгами (Міф України в літературі української діаспори 20–50-х років ХХ століття). – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2016. – 584 с.

Монографія Ольги Слоньовської присвячена проблемі міфу України в діаспорній літературі 20-50-х років ХХ століття.

Можна було б так і лишити назву – "Міф України...", адже попри бажання чи небажання Україна на території еміграції є лише ідеалістично-героїчним міфом. Але авторка обрала саме "Ефект амальгами" – таку, здавалося б, нефілологічну назву. Амальгама – це сплав ртуті з іншими металами, що використовується у виробництві дзеркал.

Ефект амальгами є одним із прийомів підвищення чутливості визначення деяких елементів. Отже, ідеться не зовсім про дзеркало (нехай вас не збиває з пантелику обкладинка монографії), а радше про ті явища, які підвищують рівень чутливості в мистецькому дискурсі. У конкретному випадку це міф України. Він осмислюється у творах Івана

Багряного, В. Барки, Є. Маланюка, Олега Ольжича, Тодося Осьмачки, У. Самчука.

Книжка складається із п'яти розділів: “Методологія міфологізму як апарат аналізу творів красного письменства української діаспори”, “Природа геніального як запорука міфопоетичного мислення”, “В його акордах чути кроки Бога”, “Духовне і плотське в трактуванні національного міфу”, “Україна в контексті національного міфу”, “Українська держава майбутнього”. У них О. Слоновьська робить спробу дешифрувати ідею вітаїстичного міфу України на матеріалі лирики та прози діаспорних митців 20–50-х років минулого століття.

Авторка монографії залучає психоаналітичні, теологічні та літературознавчі наукові здобутки, що допомагає їй з'ясувати специфіку конструювання художнього концепту “Україна”. Його варто розуміти у творах діаспорних письменників як “Землю Обітовану української нації”. Крізь призму художніх текстів письменників діаспори О. Слоновьська з'ясовує специфіку Домену Української Нації (Національної Моралі, Національного Мистецтва, України), слушно зазначаючи про негативний вплив доменів нації-колонізатора.

У першому розділі дослідниця зосереджує увагу на концептах правічної батьківщини та часу в ліриці Олега Ольжича, концептах “Свого” і “Чужого” у творчості Уласа Самчука. У другому розмірковує щодо природи геніального та “метафізичних мандрів душі” Тодося Осьмачки, визначає основну категорію міфологеми імені та особливості ефекту дзеркала в діаспорних творах. Третій розділ присвячений таким питанням: еротика як особливість авторської міфологічної концепції, любов як гріх і харизма, міфологема амазонки в українській діаспорній літературі 1920–1950-х років. У наступному розділі дослідниця з'ясовує місце Бога та ієрофанії в параметрах творчості

діаспорних письменників. Доцільними в цьому контексті є розглянуті питання зовнішнього і внутрішнього ворога. Цікавою видається теза авторки про протистояння Фауста та Мефістофеля як чи не головної колізії морально-етичного вибору в умовах бездержавної нації. В останньому розділі О. Слоновьська конструє кризь призму творів Ольжича, Стефановича, Маланюка, Багряного Українську державу майбутнього.

Запорукою міфопоетичного мислення О. Слоновьська вважає геніальність митця, що дає можливість вийти на інший, вищий, рівень сприйняття дійсності та моделювання її в тексті. Дослідниця пропонує чималий корпус студій геніальності як психо-фізіологічного явища, говорячи не лише про його божественну природу. І знову – куди ж без хімії і тих процесів, що відбуваються з митцем? Так авторка поступово виходить на письменника та його художній твір. “Міфологічне мислення дає можливість геніям залучати читачів-реципієнтів до сприймання всіх пластів ними запропонованого художнього твору й активної підсвідомої інтерпретації того, що “за законом айсберга” (Е. Хемінгуей) словами у тексті не оприявлене” (с. 256). На думку дослідниці, вгадувані читачем сенси такого художнього твору є ширшими, аніж сюжетно-композиційна наповнюваність.

О. Слоновьська зазначає, що “Літературний міф красного письменства української діаспори окреслював національне майбутнє рідного народу не як одну із багатьох можливостей, що бере свій початок у заданій точці історичного перебування, а як найоптимальніший з усіх, найбільш продуктивний і прогресивний шлях по висхідній через боротьбу й здобуття Україною державності – аж до повного розквіту Української держави” (с. 509). Сподіватимемося, що цей міф бодай частково стане реальністю.

Отримано 10 серпня 2017 р.

*Ольга Деркачова
м. Івано-Франківськ*